

omvat dat de huiszoeking of doorzoeking in overeenstemming met de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit heeft plaatsgevonden. Het hof had volgens de Hoge Raad de huiszoeking en inbeslagname bij Ravage niet op deze wijze aan artikel 10 EVRM getoetst. Niet Ravage moest aantonen dat er andere middelen waren om het doel, het opsporen van de daders van de bomaanslagen, te bereiken, maar de staat moest stellen en bewijzen dat er geen andere weg openstond. Daarnaast had het hof volgens de Hoge Raad niet alleen te onderzoeken of de huiszoeking en inbeslagname op de minst bezwaarlijke wijze hadden plaatsgevonden, maar het diende eerst en vooral te beoordelen of de staat had aangetoond dat zij noodzakelijk waren en niet disproportioneel. Teneinde deze vragen van feitelijke aard te onderzoeken werd de zaak verwezen naar Hof Amsterdam. Het oordeel van de hof is hierboven gepubliceerd. Het hof komt tot de conclusie dat de staat slechts onrechtmatig heeft gehandeld door te zoeken naar mogelijke relaties tussen de organisatie die de aanslag had opgeëist en Ravage, terwijl de Stichting noch een van de redacteuren als verdachte werden aangemerkt. Tot een schadevergoeding aan Ravage leidt dat echter niet.

De zaak is echter nog niet definitief beslist want Ravage is – begrijpelijk na het voor haar teleurstellende resultaat – in cassatie gegaan. Het zal nog een hele hijs worden uit elkaar te halen wat klachten zijn over waarderingen van feitelijke aard (en welke daarvan eventueel onbegrijpelijk zijn) en wat klachten zijn over het niet volgen van de door de Hoge Raad uitgezette toetsingslijnen. Ravage móet echter wel in cassatie gaan als het, zo nodig, bij het EHRM over schending van artikel 10 wil klagen. Anders dan bij de Hoge Raad kunnen in Straatsburg overwegingen van feitelijke aard weer aan de orde komen. Het EHRM oordeelde tot nu toe drie maal over huiszoekingen bij redacties: EHRM 25 februari 2003, *Mediaforum* 2003-4, nr. 20 (*Roemen & Schmit/Luxemburg*), EHRM 15 juli 2003 (nr. 33400) en onlangs EHRM 27 november 2007 (nr. 20477/05) *Tillack/België*. In alle drie gevallen werd schending van artikel 10 EVRM geconstateerd.

Nr. 8 NOS (inbeslagname beeldmateriaal)

Rechtbank Amsterdam 23 oktober 2007

Tussenbeschikking op het klaagschrift ex artikel 552a van het Wetboek van Strafvordering van:

de Nederlandse Omroep Stichting (hierna: de 'NOS'), gevestigd te 1217 GP Hilversum, Sumatralaan 45, te dezen woonplaats kiezende op het kantoor van haar raadslieden mrs. R.S. Le Poole en E.W.M. Idenburg, klaagster, tevens beslagene.

Procesgang

Het klaagschrift is op 31 juli 2007 ingediend ter griffie van deze rechtbank.

De rechtbank heeft op 25 september, 2007 mr. M.J.T. Linnemann namens klaagster, haar raadvrouw E.W.M. Idenburg en de officier van justitie in openbare raadkamer gehoord.

Inhoud klaagschrift

Het klaagschrift strekt tot teruggave van het onder klaagster inbeslaggenomen beeldmateriaal betreffende de vechtpartij op 20 maart 2007 bij het ROC Zadkine te Rotterdam.

Feiten

Uit de stukken is het volgende gebleken.

Bij schrijven van 5 juli 2007 is, naar aanleiding van de vordering tot uitlevering van het materiaal en overeenkomstig de daarop gestelde afspraak met het openbaar ministerie, door de raadvrouw van klaagster aan het openbaar ministerie meegedeeld dat het verzochte beeldmateriaal in is depot gegeven aan mr. M.C. Aarts, notaris te Amsterdam, en is gelijktijdig aan de officier van justitie om teruggave van het beeldmateriaal verzocht.

Standpunten

De raadslieden van klaagster hebben in het klaagschrift het volgende, zakelijk weergegeven, aangevoerd.

Allereerst voldoet de vordering tot uitlevering van het beeldmateriaal niet aan de wettelijke vereisten ex artikel 126 ud lid 2 Sv j^o artikel 126 nd lid 3 Sv, nu niet een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding is gegeven van de naam van de persoon over wie gegevens wordt gevorderd. Dit klemt te meer nu het openbaar ministerie reeds enkele verdachten heeft aangehouden en voorts in de mogelijkheid verkeerde om getuigen te horen teneinde de identiteit van de mogelijke daders te achterhalen. Daarnaast is inbeslagname en gebruik van het beeldmateriaal in strijd met het bepaalde in artikel 10 EVRM, te weten het recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat mede de bescherming van journalistieke bronnen. Indien al een inbreuk op dit recht gemaakt kan worden, dan dient deze bij de wet te zijn voorzien en dient deze ter voorkoming van wanordelijkheden en strafbare feiten plaats te vinden. Daarvan is in casu in elk geval geen sprake nu de feiten zich reeds hebben voorgedaan. Voorts dient een eventuele inbreuk op het recht op vrijheid van meningsuiting te voldoen aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit, hetgeen evenmin het geval is, nu het openbaar ministerie zich hier nog niet over heeft uitgelaten terwijl het aan het openbaar ministerie is om aan te tonen dat inbeslagname aan deze eisen voldoet. Voorzover het aan klaagster is om het ontbreken van proportionaliteit en subsidiariteit aan te tonen, heeft klaagster het volgende gesteld.

Afweging tussen inbreuk op het recht van vrije nieuwsgaring en het strafvorderlijk belang van de waarheidsvinding dient in dit geval in het voordeel van het recht op vrije nieuwsgaring uit te vallen, nu het gewicht van het strafbare feit niet zodanig is dat door dit misdrijf de rechtsorde ernstig is geschokt of dat het heeft geleid tot grote maatschappelijke verontwaardiging of onrust. Hierbij speelt een rol dat de pers niet alleen informatie van publiek belang dient door te geven, maar dat het publiek evenzeer het recht heeft om die informatie te ontvangen. De rol van de pers als 'public watchdog' komt ernstig in gevaar, indien journalisten te lichtzinnig hun materiaal aan het openbaar ministerie zouden moeten afgeven en daarmee gezien kunnen worden als 'verlengstuk' van justitie. In het kader van de subsidiariteit dient na te worden gegaan of er geen andere, minder bezwarende wegen voor het openbaar ministerie openstaan waarmee het belang van de waarheidsvinding in voldoende mate kan worden gediend. In casu is geen inzicht gegeven of er andere methoden door het openbaar ministerie reeds zijn toegepast of nog ten dienste staan om de identiteit van de daders te achterhalen. Klaagster is van mening dat pas aan het subsidiariteitsbeginsel is voldaan indien het openbaar ministerie aannemelijk heeft gemaakt dat er geen enkel ander alternatief meer beschikbaar is dan inbeslagname van journalistiek materiaal. In casu waren er echter diverse getuigen, waarvan enkelen ook opnamen van de vechtpartij hebben gemaakt zodat het openbaar ministerie op andere wijze aan materiaal zou kunnen komen. Derhalve is niet voldaan aan de eisen van artikel 10 lid 2 EVRM en mocht het openbaar ministerie niet overgaan tot inbeslagname van het beeldmateriaal.

In raadkamer heeft de raadvrouw van klaagster voorts nog pleitnotities over gelegd, welke als bijlage aan deze tussenbeschikking zijn gehecht en waarvan de inhoud als hier ingevoegd geldt. Voorts is, zakelijk weergegeven, het volgende aangevoerd.

Inbreuk op de journalistieke vrijheid is onder meer toegestaan indien sprake is van gevaar voor de openbare veiligheid. Het inbeslaggenomen beeldmateriaal lijkt een gewoon opstootje op een schoolplein, dat bij toeval door de NOS is gefilmd. Gelet op het beeld en de informatie die van het openbaar ministerie afkomstig was, blijkt niet dat het beeldmateriaal ziet op zeer ernstige misdrijven.

De heer Linnemann heeft voorts verklaard, zakelijk weergegeven: De NOS bevindt zich met regelmaat in situaties waarin op dergelijke omstandigheden als in de onderhavige situatie gestuit kan worden. Voor de NOS is de veiligheid van de medewerkers en hoe zij op straat hun werk kunnen doen een groot goed. Voordat medewerking wordt verleend aan uitlevering van beeldmateriaal vindt dan ook altijd een afweging plaats. De NOS erkent het belang van de opsporing en werkt daar tot op zekere hoogte ook aan mee. Op grond van het onderhavige – niet zeer ernstige – feit en de beschikbare informatie is de NOS van oordeel dat thans geen inbreuk op de journalistieke vrijheid gemaakt dient te worden.

De officier van justitie heeft verklaard zich te verzetten tegen teruggave van inbeslaggenomen beeldmateriaal aan klaagster en heeft

daartoe het volgende, zakelijk weergegeven, aangevoerd. De vordering tot uitlevering van het beeldmateriaal is summier, doch voldoet aan de wettelijke vereisten. Het openbaar ministerie heeft het materiaal nodig om zicht te krijgen op de identiteit van de dader(s). Nu deze identiteit nog ontbreekt kan de vordering slechts op naam van 'nn' worden gezet. Het gepleegde feit betreft een ernstig feit, waarbij iemand zwaar gewond op een schoolplein is achtergebleven na een vechtpartij. Een dergelijk incident kan niet op zichzelf worden gezien omdat het een uitstraling heeft op het slachtoffer, de school en de omgeving. Thans is niet bekend en evenmin is op andere wijze te achterhalen geweest wie de dader van de steekpartij is geweest. De aanwezige getuigeverklaringen leveren geen informatie op die leidt naar concrete verdachten.

De behandelend officier van justitie heeft de beelden eerder bekeken, waarna zij in eerste instantie heeft gemeend niet tot invordering van het materiaal over te moeten gaan. Er zijn getuigen gehoord, doch niet is bekend hoeveel er zijn gehoord. In deze verhoeren is echter geen naam genoemd van mogelijke verdachten van de steekpartij. Evenmin heeft het bekijken van het beeldmateriaal op de website www.youtube.com enige opheldering verschaft. Tegen deze thans nog onbekende persoon/personen is nog geen vervolging ingesteld. Nu andere wijzen van informatieverkrijging niet tot het vinden van de verdachte hebben geleid, is overgegaan tot het vorderen van het beeldmateriaal van de NOS. De laatste seconden van dit materiaal zouden essentiële informatie bevatten om tot een oplossing van het misdrijf te kunnen komen. De vraag of het openbaar ministerie terecht van deze bevoegdheid tot invordering gebruik heeft gemaakt dient in de strafzaak te worden beoordeeld.

Beoordeling

De rechtbank over weegt het volgende

Allereerst is de rechtbank met klagster en de officier van justitie van oordeel dat door de vordering tot uitlevering van beeldmateriaal sprake is van een inbreuk op artikel 10 van het EVRM. Een dergelijke inbreuk is bij de wet en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van – onder meer – de openbare veiligheid en het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten. De rechtbank is van oordeel dat de onderhavige inbreuk bij wet, in de artikelen 126nd en 126 ud van het Wetboek van Strafvordering, is voorzien. De inbreuk dient vervolgens te worden getoetst aan de vereisten van proportionaliteit en subsidiariteit. Klagster heeft gesteld dat niet is voldaan aan deze vereisten en heeft daartoe slechts gesteld dat het betreffende beeldmateriaal geen ernstig strafbaar feit lijkt te betreffen.

De rechtbank is van oordeel dat de beelden in een breder kader dienen te worden bekeken en is van oordeel dat het feit een ernstig feit betreft waarbij de openbare veiligheid in het geding is. Op of nabij een schoolplein, een openbare ruimte waarbij leerlingen zich veilig moeten kunnen weten, heeft een vechtpartij plaatsgevonden waarbij een slachtoffer is gestoken en zwaar gewond is achtergelaten. Dit feit heeft zich – naar algemeen bekend is – afgespeeld in een stad waar grote problemen met en tussen jongeren zijn met bijbehorende gevoelens van onveiligheid voor jongeren en stadsbewoners. De rechtbank is van oordeel dat hiermee aan het proportionaliteitsvereiste voor inbeslagname is voldaan.

Ten aanzien van de subsidiariteit acht de rechtbank zich thans onvoldoende voorgelicht. Weliswaar heeft de officier van justitie medegedeeld dat de identiteit van de dader(s) van de steekpartij niet op andere wijze te achterhalen was, doch hij heeft onvoldoende concreet gemaakt welke andere opsporingsmethoden hiertoe zijn gehanteerd, welke en hoeveel getuigen er zijn gehoord en of, en zo ja, welke mogelijkheden om tot de identiteit van de dader te komen het openbaar ministerie thans nog resteren. Het onderzoek in raadkamer zal in verband daarmee moeten worden hervat.

Beslissing:

Heropent en schorst het onderzoek in raadkamer tot 20 november 2007 om 16.00 uur.

Beveelt de oproeping van klagster, tegen voornoemd tijdstip, met tijdige kennisgeving daarvan aan de raadslieden van klagster.

Beveelt de officier van justitie uiterlijk één week voor deze datum, te weten uiterlijk 13 november 2007 aan de rechtbank en de raadslieden van klagster informatie te overhandigen waaruit blijkt:

- welke andere opsporingsmethoden reeds door het openbaar ministerie zijn gehanteerd om de identiteit van de dader(s) van de steekpartij te achterhalen;
- welke opsporingsmogelijkheden daartoe thans nog resteren.

Deze beslissing is op 23 oktober 2007 gegeven door mr. G. M. van Dijk, mrs. R. van de Water en A. M. Ruige, [...].

Rechtbank Amsterdam 11 december 2007

Beschikking op het klaagschrift ex artikel 552a van het Wetboek van Strafvordering van:

de Nederlandse Omroep Stichting (hierna: de 'NOS'), gevestigd te 1217 GP Hilversum, Sumatralaan 45, te dezen woonplaats kiezende op het kantoor van haar raadslieden mrs. R.S. Le Poole en E.W.M. Idenburg, klagster, tevens beslagene.

Procesgang

Het klaagschrift is op 31 juli 2007 ingediend ter griffie van deze rechtbank.

De rechtbank heeft op 25 september 2007 mr. M.J.T. Linnemann namens klagster, haar raadvrouw E.W.M. Idenburg en de officier van justitie in openbare raadkamer gehoord.

Bij beschikking van 23 oktober 2007 heeft de rechtbank de behandeling van het klaagschrift geschorst, nu zij zich onvoldoende voorgelicht achtte over de vraag of naast het proportionaliteitsvereiste ook voldaan was aan het vereiste van subsidiariteit voor inbeslagname. De rechtbank heeft de officier van justitie in de gelegenheid gesteld om aan de rechtbank en de raadslieden van klagster alsnog de informatie te overhandigen waaruit zou blijken welke alternatieve opsporingsmethoden door het Openbaar Ministerie zijn aangewend om de identiteit van de daders van de steekpartij te achterhalen en welke opsporingsmogelijkheden daartoe thans nog resteren.

De rechtbank heeft op 20 november 2007 de raadvrouw van klagster, mr. E.W.M. Idenburg en de officier van justitie in openbare raadkamer gehoord.

Inhoud klaagschrift

Het klaagschrift strekt tot teruggave van het onder klagster inbeslaggenomen beeldmateriaal betreffende de vechtpartij op 20 maart 2007 bij het ROC Zadkine te Rotterdam.

Feiten

Uit de stukken is het volgende gebleken.

Bij schrijven van 05 juli 2007 is, naar aanleiding van de vordering tot uitlevering van het materiaal en overeenkomstig de afspraak met het openbaar ministerie, door de raadvrouw van klagster aan het openbaar ministerie meegedeeld dat het verzochte beeldmateriaal in depot is gegeven aan mr. M.C. Aarts, notaris te Amsterdam, en is gelijktijdig aan de officier van justitie om teruggave van het beeldmateriaal verzocht.

Standpunten

In openbare raadkamer van 20 november 2007 heeft de raadvrouw, zakelijk weergegeven, gesteld dat zij op grond van de door de officier van justitie aangeleverde aanvullende processen-verbaal heeft kunnen vaststellen dat er gedegen onderzoek is gedaan naar de alternatieve (opsporings)mogelijkheden die voorhanden waren om de identiteit van de dader(s) van de steekpartij te achterhalen. Wat klagster betreft is dan ook voldaan aan het subsidiariteitsvereiste voor inbeslagname. De raadvrouw wil hierbij echter nog wel de kanttekening maken [dat] zij het betreuwenswaardig vindt dat vaak pas achteraf, dus na de inbeslagname en het ingediende bezwaar hiertegen, door het Openbaar Ministerie bekend wordt gemaakt op welke gronden de inbeslagname heeft plaats gevonden.

De officier van justitie stelt zich, gelet op de door het Openbaar Ministerie overgelegde aanvullende informatie en gehoord de raadvrouw, op het standpunt dat de rechtbank het klaagschrift ongegrond dient te verklaren.

Beoordeling

De rechtbank overweegt als volgt.

Uit de aanvullende processen-verbaal die door de officier van justitie zijn overgelegd blijkt dat het Openbaar Ministerie zich voldoende heeft ingespannen om te onderzoeken welke alternatieve opsporingsmethoden voorhanden waren om de identiteit van de dader(s) van de steekpartij te achterhalen. Ook is gebleken dat er thans geen andere opsporingsmethode resteert dan het vorderen van het beeldmateriaal van de NOS. De rechtbank is daarmee van oordeel dat niet alleen vaststaat dat aan het proportionaliteitsvereiste voor inbeslagname is voldaan maar dat thans ook vaststaat dat is voldaan aan het vereiste van subsidiariteit. Het bezwaarschrift zal derhalve ongegrond worden verklaard.

Naar aanleiding van de opmerking van de raadvrouw dat vaak pas in de bezwaarschriftprocedure door het Openbaar Ministerie aan de beslagene wordt medegedeeld op welke gronden de inbeslagname heeft plaats gevonden, merkt de rechtbank nog het volgende op.

Het toetsen aan het vereiste van subsidiariteit op het moment dat een dwangmiddel wordt toegepast is één van de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan, wil een inbreuk op artikel 10 van het EVRM toelaatbaar zijn. Dit brengt impliciet met zich mee dat op degene die gebruik wenst te maken van een dwangmiddel, de verantwoordelijkheid rust om enig inzicht te geven in de omstandigheden onder, welke deze toets heeft geleid tot het gebruik ervan.

De rechtbank is dan ook van oordeel dat het Openbaar Ministerie, wanneer bezwaar wordt gemaakt tegen de inbeslagname, meer dan thans het geval is, enig inzicht zal moeten geven in de afweging die tot het oordeel heeft geleid dat voldaan is aan het subsidiariteitsvereiste. Dit kan wat de rechtbank betreft in de vorm van een kort proces-verbaal, waaruit blijkt welke onderzoekshandelingen zijn verricht en welke alternatieve opsporingsmethoden al dan niet voorhanden zijn.

De rechtbank komt tot de volgende beslissing.

Beslissing:

De rechtbank verklaart het beklag ongegrond.

Deze beslissing is op 11 december 2007 gegeven door mr. G.M. van Dijk, mrs. R. van de Water en J. Edgar, [...]

Noot

Dylan Griffiths

In de twee hiervoor gepubliceerde uitspraken was het recht op journalistieke bronbescherming aan de orde, in verband met gijzeling van een journalist die zijn bron niet wilde noemen (*Voskuil*) respectievelijk huiszoeking in een redactielokaal (*Ravage*). In de hierboven weergegeven procedure gaat het om inbeslagneming van (niet openbaar gemaakt) journalistiek materiaal, namelijk door de NOS gemaakte beelden van een vecht- en steekpartij op een schoolplein in Rotterdam, na afloop waarvan een van de deelnemers zwaargewond achterbleef. Beelden dus, van een gebeurtenis die zich in het openbaar heeft afgespeeld. Als justitie daar afgifte van vordert, dan brengt dat niet het gevaar mee dat – anonieme – journalistieke bronnen opdrogen. Wel wordt verondersteld dat journalisten er in hun dagelijks werk last van kunnen hebben als zij worden gezien als (potentiële) verlengde arm van justitie, bijvoorbeeld doordat releshoppers journalisten dan het maken van opnamen onmogelijk zullen proberen te maken.

Maar voorzover de vrije nieuwsgaring door het enkele bestaan van die mogelijkheid in het gedrang komt, staat daaromtrent te weinig vast om van meer te kunnen spreken dan van een veronderstellenderwijs aannemelijke belemmering van het uitoefenen van het aan art. 10, eerste lid, EVRM ontleende

recht, welke ook niet meer dan een verwijderd verband heeft met enig optreden van de overheid. Er is dus sprake van een zeer indirecte inbreuk op het in art.10, eerste lid, bedoelde recht. Dat is van belang bij de toetsing van het optreden van de overheid in het concrete geval aan art. 10, tweede lid, EVRM.

Zo oordeelde de Hoge Raad in 1999 in een zaak over inbeslagneming van beelden van rellen in Amsterdam.¹ De indruk die lagere rechters, wellicht begrijpelijkerwijs, aan deze uitspraak ontleend hebben, is dat inbeslagneming van journalistiek materiaal weliswaar getoetst moet worden aan artikel 10 EVRM, en dus aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit, maar dat die toets niet zo veel voor hoeft te stellen. Aan de proportionaliteitseis is al voldaan in geval van (door justitie opgeëiste beelden van) een relatief onbeduidend opstootje op straat² of rellen in een voetbalstadion.³ In beide zaken beoordeelde de feitenrechter ‘schoppen en slaan’ en ‘stenen gooien naar de politie’ als ‘ernstige feiten’. Dat is op zichzelf natuurlijk juist, maar zou in het kader van de afweging van het belang van de strafvordering tegen het belang van (ook in de toekomst onbelemmerd verloopende) informatievoorziening wellicht wat meer relativering verdienen, verzucht Schuijt in zijn noot onder Hof Amsterdam 15 mei 2000.⁴

Maar verrassend is het dus niet, dat de Rechtbank Amsterdam in haar hierboven afgedrukte tussenbeschikking oordeelt dat aan het proportionaliteitsvereiste is voldaan. Interessanter is het oordeel van de rechtbank over de subsidiariteitseis. Waar het in dat kader om draait is de vraag of justitie voldoende haar best heeft gedaan om op andere manier bewijs te vergaren. In het aan de NOS gerichte bevel tot uitlevering van haar opnamen had de officier van justitie hieromtrent niets gesteld. Dat is in mijn ervaring hoe het altijd gaat: uit het bevel tot uitlevering blijkt niet dat justitie voor uitvaardiging ervan überhaupt heeft stilgestaan bij het feit dat artikel 10 EVRM – zij het ‘zeer indirect’ – in het geding is. En justitie kwam hier tot nu toe altijd mee weg: ik ken geen uitspraak van een Nederlandse rechter waarin inbeslagneming van dit soort journalistiek materiaal in strijd met artikel 10 EVRM wordt geoordeeld.

Ook in deze zaak loopt het goed af voor justitie, maar nieuw is volgens mij wel dat de rechtbank zich niet tevreden laat stellen door de enkele mededeling van de officier van justitie ter zitting, dat er echt geen andere opsporingsmogelijkheden zijn/waren. In haar tussenbeschikking beveelt de rechtbank de officier om uiterlijk een week voor een tweede zitting ‘aan de rechtbank en de raadslieden van klaagster informatie te overhandigen waaruit blijkt:

- welke andere opsporingsmogelijkheden reeds door het openbaar ministerie zijn gehanteerd om de identiteit van de dader(s) van de steekpartij te achterhalen;
- welke opsporingsmogelijkheden daartoe thans nog resteren.’

Kennelijk was die informatie overtuigend, want in de eindbeschikking lezen we dat de advocaat van de NOS ter zitting heeft meegedeeld dat wat de NOS betreft aan het subsidiariteitsvereiste is voldaan. Het verbaast dus niet dat de rechtbank in haar eindbeschikking het klaagschrift ongegrond verklaart. Maar de uitspraak bevat een *obiter dictum* dat het citeren waard is:

Het toetsen aan het vereiste van subsidiariteit op het moment dat een dwangmiddel wordt toegepast is één van de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan, wil een inbreuk op artikel 10 van het EVRM toelaatbaar zijn. Dit brengt impliciet met zich mee dat op degene die gebruik wenst te maken van een dwangmiddel, de verantwoordelijkheid rust om enig inzicht te geven in de omstandigheden onder welke deze toets heeft geleid tot het gebruik ervan. De rechtbank is dan ook van oordeel dat het Openbaar Ministerie, wanneer bezwaar wordt gemaakt tegen de inbeslagname, meer dan thans het geval is, enig inzicht zal moeten geven in de afweging die tot het oordeel heeft geleid dat voldaan is aan het subsidiariteitsvereiste. Dit kan wat de rechtbank betreft in de vorm van een kort proces-verbaal, waaruit blijkt welke onderzoekshandelingen zijn verricht en welke alternatieve opsporingsmethoden al dan niet voorhanden zijn.

Ik ben benieuwd of de officieren van justitie in den lande zich aan deze aanbeveling uit Amsterdam gaan houden.

1 HR 9 november 1999, *Mediaforum* 2000-1, nr. 1 m.nt. G.A.I. Schuijt.

2 Hof Amsterdam 15 mei 2000, *Mediaforum* 2001-1, nr. 1 m.nt. G.A.I. Schuijt.

3 Rb. Almelo 23 april 2002, *Mediaforum* 2002-6, nr. 22 m.nt. G.A.I. Schuijt.

4 Zie noot 2.